

รูปแบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการ ของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬารักษ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬารักษ์

Buddhist Integrated and Conservative Marine Environmental Management
Model of Chulabhorn 36 Marine Park Project Chulabhorn Research Institute
Research Articles บทความวิจัย

อรุณี พงษ์พันธ์ Arunee Pongpun

พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Ph.D. Student Department of Buddhist Studies Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail : arunee@cri.or.th

Article history:

Received: September 27, 2023 / Revised: November 13, 2023
Accepted: November 29, 2023 / Available Online: December 3, 2023

บทคัดย่อ

ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาหลักการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬารักษ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬารักษ์ 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ใช้บริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬารักษ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬารักษ์ และ 3) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬารักษ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬารักษ์ ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 21 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬารักษ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬารักษ์ เกิดขึ้นจากความต้องการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล โดยโครงการเป็นศูนย์กลางในการประสานดำเนินงาน และเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่ประชาชน ให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรทางทะเลและเกิดความร่วมมืออย่างเต็มที่ทั้งจากภาครัฐและเอกชน อีกทั้งมีการจัดอบรมให้กับประชาชนในหลายรูปแบบ เช่น การฝึกนักดำน้ำเพื่อการอนุรักษ์ จัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ทะเล เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรักและหวงแหนสิ่งแวดล้อมใต้ทะเล โดยหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการ ได้แก่ พรหมวิหาร 4 สติสัมปชัญญะ และหิริโอตตปปะ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก ได้เป็นโมเดลรูปแบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬารักษ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬารักษ์ คือ โมเดล 5 ดี สร้างคนดีสู่สังคม ประกอบด้วย 1) ลูกที่ดี 2) ศิษย์ที่ดี 3) เพื่อนที่ดี 4) ศาสนิกที่ดี และ 5) พลเมืองที่ดี เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬารักษ์ ๓๖

มีส่วนปลูกฝังผู้คนทุกเพศ ทุกวัย ให้เป็นคนดีมีส่วนช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล ช่วยให้เกิดความรู้รักกับธรรมชาติ กับเพื่อนมนุษย์ก็มีความร่วมมือร่วมใจกัน กับสัตว์ทั้งหลายก็มีความรักให้กันไม่เบียดเบียนกัน ด้วยการนำหลักพุทธธรรมเข้ามาส่งเสริมได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: บริหารจัดการ; อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล; พุทธบูรณาการ

Abstract

This research study focuses on three main objectives 1) to study the management theory for conserving marine environment of Chulabhorn 36 marine park project, Chulabhorn Research Institute, 2) to study the principles of Buddhism used in management conserving marine environment of Chulabhorn 36 marine park project, Chulabhorn Research Institute and 3) to analyze the management model for conserving marine environment according to the integrated Buddhist of Chulabhorn 36 marine park project, Chulabhorn Research Institute. This is a qualitative research collecting data from in-depth interview with 21 key informants. The data was analyzed by descriptive analysis based on the inductive method.

The results showed that the management for conserving marine environment of the Chulabhorn 36 marine park project, Chulabhorn Research Institute started from the intention to promote conservation of marine environment. The project is the center for coordinating operations and disseminate information and knowledge to the public to be realize in the value and importance of marine resources and achieved full cooperation from both the public and private sectors. There is also training for the public in many forms, such as divers for conservation training, marine conservation youth camp training to cultivate awareness to love and cherish the marine environment. The Buddhist principles used in management including the Sublime States of Mind, Mindfulness, and Moral conscience and dread. The researcher have reviewed related literatures and conducted in-depth interviews and become a Buddhist integrated and Conservative Marine Environmental Model of Chulabhorn 36 marine park project, Chulabhorn Research Institute, namely the 5-Good Model, consisting of (1) Good children, (2) Good students, (3) good friends, (4) good religious people, and (5) good citizens. Because of Chulabhorn 36 marine park project providing cultivation to people of all genders and ages to be good people as well as be part of conserving marine environment, promoting environmental awareness and having cooperation in environment conservation without harming one another, based on the Buddhist principles promote these a concrete way.

Keywords: Management; Conservative marine environmental; Buddhist integrated

บทนำ

เนื่องจากทะเลเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกที่มนุษย์ใช้ประโยชน์ นอกจากประโยชน์ทางด้านทรัพยากรแล้ว มนุษย์ยังใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นใช้เป็นเส้นทางคมนาคม ซึ่งก็ถือเป็นช่องทางหนึ่งที่สำคัญมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตมนุษย์ใช้ทะเลเป็นเส้นทางในการติดต่อค้าขาย

ยุทธศาสตร์ทางการทหาร ในปัจจุบันการคมนาคมทางทะเล และการท่องเที่ยว เมื่อมีการใช้ประโยชน์ในทะเล มากมาย ย่อมก่อให้เกิดปัญหาภาวะมลพิษตามมาอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์, (เมษายน-มิถุนายน 2562); 12 (2); 239) ในปัจจุบันทะเลทั่วโลกยังคงประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเลจากการทิ้งของเสียต่อเนื่อง เช่น ปัญหาการทิ้งสมอเรือเพื่อจอดเรือ ปัญหาการทิ้งขยะ การทิ้งของเสียปนเปื้อน สารเคมี ทำให้การเกิดภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทในพื้นที่หนึ่ง ก็จะนำไปสู่การเกิดปัญหามลพิษทาง ทะเลข้ามพรมแดน (มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเท, 2560, หน้า 31) เหตุที่เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม เกิดวิกฤตการณ์ สภาวะโลกร้อนหรือสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษไปทั่วโลก ก่อให้เกิดผลกระทบต่อดำรงชีวิตของมนุษย์ และ ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ล้วนแต่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทำให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและ ทรัพย์สิน

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ต่างพึ่งพาอาศัยกันในเชิงระบบนิเวศ และในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับมนุษย์ก็ไม่สามารถแยกจากกันได้เลย นอกจากนี้แล้วในพระพุทธศาสนาได้ กล่าวถึงความอัจฉริยะของมหาสมุทร ในพระสูตรต้นตปิฎก อังคตตรนิกาย ปหาราหสูตร พระพุทธเจ้าตรัสกับ อสุรินเรื่องมหาสมุทรว่า มีความน่าอัศจรรย์ 8 ประการ คือ 1) มหาสมุทรมีสภาพต่ำและลาดลึกลงไป 2) มหาสมุทรย่อมเต็มเปี่ยมอยู่เสมออยู่เสมอถึงแม้จะมีปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาในโลก 3) มหาสมุทรที่กำจัดสิ่งโสโครก โดยคลื่นจะพัดพาเอาสิ่งปฏิกูลเหล่านั้นขึ้นสู่ฝั่ง 4) แม่น้ำเหล่านั้นเมื่อไหลไปถึงมหาสมุทรแล้วย่อมเปลี่ยนชื่อเดิม ทั้งหมดถึงการนับว่ามหาสมุทรนั่นเอง 5) แม่น้ำทุกสายในโลกย่อมไหลไปรวมลงในมหาสมุทรและฝนที่ตกลงสู่ มหาสมุทรไม่ปรากฏว่าพร่องหรือเต็ม 6) มหาสมุทรมีรสเดียว คือรสเค็ม 7) มหาสมุทรมีทั้งสัตว์และสิ่งมีชีวิตใน ทะเลแล้วยังมีทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ที่ล้ำค่าอีกจำนวนมาก เช่น สินแร่ แก๊สธรรมชาติ น้ำมัน และทั้งยังมี รัตนชาติทรงค่าต่าง ๆ และ 8) มหาสมุทรเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ใหญ่น้อยมากมาย (พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539; เล่ม 23 ข้อ 19 หน้า 246-248) เป็นหลักธรรมคำสอนที่มีความ มหัศจรรย์เปรียบเทียบกับมหาสมุทรอย่างลึกซึ้ง และเป็นหลักธรรมคำสอนเพื่อให้เห็นถึงการใช้สติปัญญาในการ ตัดสินใจ 3 ประการคือ 1) เพื่อให้ลงมือปฏิบัติจะพึงเห็นหรือสัมผัสประจักษ์แจ้งได้ด้วยตนเอง 2) อาศัย ความเห็นของปราชญ์บัณฑิตเข้าประกอบด้วย 3) ให้คำนึงถึงผลของการปฏิบัติว่าจะเกิดคุณหรือโทษ จะให้ ความสุขหรือให้ความทุกข์ ถ้าเกิดผลไม่ดีก็ควรละเสีย แต่ถ้าเกิดผลดีก็ควรปฏิบัติต่อไป เพื่อให้มนุษย์ได้เข้าใจ ถึงการปฏิบัติตนให้อยู่กับสิ่งแวดล้อมทางทะเลได้โดยเข้าใจธรรมชาติทางทะเล เพื่อจะได้มีการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมทางทะเลสืบไป พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นส่วนผลักดันให้เกิดความรักในการดูแลสิ่งแวดล้อมแล้ว สังคมจำเป็นต้องมีกฎกติกาเพื่อให้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการในสังคมให้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ ด้วยการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนานำมาปรับใช้กับทุกคนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารของหน่วยงาน นักดำนํ้า และประชาชนทั่วไปเพื่อร่วมกันอนุรักษ์ดูแลสิ่งแวดล้อมนี้ต่อไป

ด้วยพระเมตตาที่ศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพะเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราช กุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี องค์ประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อม และคุณภาพชีวิตให้แก่ปวงชนชาวไทย กองทัพเรือและสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ได้จัดตั้งโครงการอุทยานใต้ทะเล จุฬาภรณ์ 36 ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักกิจกรรมพิเศษ ในการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ด้าน

การรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล ส่งเสริมให้ทุกคนเกิดความตระหนักรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ มีความรักความเมตตาต่อสรรพสิ่งทั้งหลาย พระองค์ทรงเป็นต้นแบบของการนำหลักพรหมวิหาร4 มาใช้ในการดำเนินงานหลาย ๆ โครงการ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชนให้มีhiriโอดตัมปะ เกิดความละอายใจ ความเกรงกลัวในการที่จะทำสิ่งผิดต่อสังคม เช่น การทิ้งขยะลงทะเล การจับสัตว์น้ำใกล้สูญพันธุ์ การแสวงหา แต่ผลประโยชน์ส่วนตนและทำความเสียหายให้กับสังคม สติสัมปชัญญะ ไตร่ตรองให้ว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ด้วยจิตสำนึกในพระกรุณาธิคุณที่องค์ประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ทรงมีต่อประชาชนชาวไทย

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 จะมีส่วนช่วยให้ทุกคนเกิดความสนใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความปรารถนาที่จะสนับสนุนงานตามพระดำริขององค์ประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ และช่วยกันสานต่อทางด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางของกฎหมายโดยใช้หลักธรรมของพุทธศาสนามาใช้ให้เกิดประโยชน์ ให้คงอยู่อย่างสมบูรณ์ ระลึกถึงคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ช่วยกันรักษาให้คงอยู่อย่างมั่นคง ไม่ให้เกิดผลเสียกระทบกับทั้งตัวเราเองและคนทั้งโลก ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับสังคมอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ใช้บริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) เก็บรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ศึกษาค้นคว้าจากอรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2556 และ 2557 ดุษฎีนิพนธ์ หนังสือ ตำราวิชาการ เอกสาร วารสาร บทความ เนื้อหาทางเว็บไซต์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางทะเล รวมไปถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง รวมทั้งศึกษาประวัติความเป็นมาผลการดำเนินงานของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งประกอบไปด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา รวมเป็นจำนวน 21 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยได้รวบรวมมาแล้วแบ่งกลุ่มตามประเด็นที่เป็นฐานข้อมูลที่จะใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์ (In-depth Interviews) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นในเรื่องการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการ

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล สรุปสังเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลการวิจัย พร้อมเสนอแนวคิดของผู้วิจัยให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้มีข้อสรุปผลการวิจัยโดยทำการสรุปเนื้อหาเขียนบรรยายเชิงวิเคราะห์ เพิ่มเติมข้อเสนอแนะทั้งในด้านเนื้อหาและประเด็นในการทำวิจัยในแนวทางการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเมื่อได้ข้อมูลกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้วิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎีตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อรวบรวมได้ข้อมูลที่ได้อรรถาธิบาย

ผลการวิจัย

หลักการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลของโครงการอุทยานใต้ทะเล

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการเพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นขบวนการดำเนินการอย่างมีระบบในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล โดยไม่มีผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อมทั้งนี้เพื่อการมีใช้ในอนาคตตลอดไป ทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการประสานดำเนินงานและเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่ประชาชน ให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรทางทะเลและเกิดแนวร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ให้ได้รับความรู้ในการท่องเที่ยวทางทะเลอย่างถูกวิธี

เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับโครงการฯ

1) กิจกรรมฝึกอบรมนักดำน้ำเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใต้ทะเล (นพอ.) ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้กับประชาชนทั่วไป และหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่ผ่านการคัดเลือกตามสมรรถภาพร่างกายในเบื้องต้น เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกเกิดความรักหวงแหน มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพืชและสัตว์ใต้ท้องทะเล มุลนิธิจุฬาภรณ์ พระราชทานพระนโยบายให้สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ได้ดำเนินงานดูแลและช่วยเหลือราษฎรอย่างเต็มความสามารถ โดยเฉพาะในการพัฒนาฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (กระบวนการพัฒนายุวชนสีเขียวในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน แบบมีส่วนร่วม อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย, 2560) นอกจากนี้ในการจัดวางระบบการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลโดยการกำหนดเขตและวางมาตรการในการป้องกันและควบคุมดูแลบริเวณที่มีทรัพยากรและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์

2) กิจกรรมค่ายเยาวชนอนุรักษ์ทะเลเปราะบาง ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล เปิดการจัดอบรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับการฝึกทักษะการดำน้ำตื้น เพื่อได้รู้จักเข้าใจพืชและสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเลมากขึ้น ในการปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหนธรรมชาติใต้ทะเล มีความเห็นจากพัชรี ฉลาดธรรม ที่ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ว่า การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชน นิสิต นักศึกษา เยาวชน รักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติใต้ทะเล และรู้จักวิธีป้องกันการทำลาย การให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์เพื่อให้ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่จะตามมาในอนาคต (ศูนย์อนุรักษ์อุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์, เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน, สัมภาษณ์วันที่ 21 สิงหาคม

2566) อีกทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตัวในระหว่างการดำน้ำ รู้วิธีเอาตัวรอดหรือหลบหลีกจากภัยอันตรายที่อาจจะมาถึงตัวได้

3) การกิจสำรวจ ซ่อมแซม และวางทุ่นผูกเรือเพื่อป้องกันการทำลายแนวปะการังจากการทิ้งสมอเรือของชาวประมง หรือผู้ประกอบการท่องเที่ยว เนื่องจากบริเวณที่มีสัตว์น้ำชุมชุมหรือมีแนวปะการังสวยงามมักจะเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว ในความเห็นของกัปชาญ บุญประเสริฐ ได้มีการกล่าวเสริมว่า เพิ่มเวลาให้ความรู้ภาคทฤษฎีในช่วงของการอบรมนักดำน้ำเพื่อการอนุรักษ์ให้มีการเสริมความรู้ด้านพระพุทธศาสนาโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญ หรือพระสงฆ์เข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้ ให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน ซึ่งสามารถให้ความรู้กับทั้งผู้เข้าอบรมและครูฝึกด้วย (สัมภาษณ์, รองประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ, วันที่ 24 สิงหาคม 2566) หากแนวปะการังถูกทำลาย ต้องใช้เวลายาวนานกว่าที่จะเจริญเติบโตได้ อีกทั้งสัตว์น้ำที่ต้องอาศัยอยู่ตามแนวปะการังก็จะมีอาหาร มีความสุข มีชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัยตามระบบนิเวศมีบทลงโทษทางกฎหมายหากมีการกระทำผิดเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม

หลักการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลของโครงการอุทยานใต้ทะเล โดยการเปิดโอกาสการฝึกอบรมนักดำน้ำเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใต้ทะเล เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตัวในระหว่างการดำน้ำใต้ทะเล สร้างความปลอดภัย การปลูกจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล การจัดการบริหารจัดการระบบจุดจอดเรือท่องเที่ยว เพื่อป้องกันการทิ้งสมอเรือตามแนวปะการัง การกิจในการสำรวจและซ่อมแซมเพื่อสิ่งแวดล้อมใต้ทะเลแบบยั่งยืน และยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างถูกต้อง ด้วยหลักการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งยังสนับสนุนการปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อีกด้วย

หลักพุทธธรรมที่ใช้บริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลของโครงการอุทยานใต้ทะเล จุฬาภรณ์ 36

ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ในงานวิจัยนี้ มี 3 หลักธรรม ได้แก่ พรหมวิหาร 4 สติสัมปชัญญะ และหิริโอตตปละ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้

หลักธรรมในพรหมวิหาร4 สามารถประยุกต์ใช้กับกิจกรรมของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 ได้โดยปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลให้เกิดความเมตตา พรหมวิหารเป็นธรรมะที่ใช้ปฏิบัติต่อคนอื่น เป็นท่าทีของจิตใจต่อมนุษย์อื่นหรือสัตว์สิ่งแวดล้อม พระพุทธเจ้าทรงตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทรงกำหนดพระวินัยสำหรับพระภิกษุและภิกษุณี บทบัญญัติที่ทรงห้ามทิ้งของสกปรกลงในแม่น้ำหรือที่สาธารณะ ให้มีความเมตตา และกรุณาต่อสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ (พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, เล่ม 2 ข้อ 425-713 หน้า 225-361) จะเห็นได้ว่า พระพุทธศาสนามีท่าทีมุมมองต่อสิ่งแวดล้อมภายใต้กฎธรรมชาติ ด้วยความเป็นเหตุเป็นปัจจัยมีความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องว่าทุกอย่างมีความเกี่ยวข้องต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในความเห็นของประเวศ อินทองปาน ได้กล่าวถึงหลักธรรมว่า พรหมวิหาร4 มีความสำคัญและเหมาะสมต่อการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเพราะเป็นคำสอนที่เรียบง่ายสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น

อย่างมีความสุขได้ อีกทั้งยังถือเป็นธรรมะที่ผู้นำควรยึดถือปฏิบัติสำหรับการบริหารองค์กร ซึ่งจะสร้างความสุขในสังคมการทำงานได้มากยิ่งขึ้น อันเป็นธรรมลักษณะข้อควรเจริญ (สัมภาษณ์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วันที่ 21 กันยายน 2566) ในความเมตตา กรุณาในจิตใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน นิสิต ส่งเสริมให้มีความปรารถนาดีต่อกันทั้งมนุษย์และสัตว์ที่อยู่รวมโลก สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องทะเลและชายฝั่ง

ในความเมตตา ความกรุณา มุทิตาทั้งสามข้อแรกนั้น ถือเป็นส่วนสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติทั้งสัตว์พืชสิ่งมีชีวิตในทะเล ชีวิตที่เป็นไปตามกฎธรรมชาติคือเป็นไปตามเหตุปัจจัยของมัน ในด้านนี้มนุษย์ต้องมีปัญญา รู้จักมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อธรรมชาติ เพื่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมมีความดีงามถูกต้องด้วย จะต้องร่วมมือกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในทะเล จะเห็นได้ว่าสามข้อแรก ถือเป็นส่วนความรู้สึกลึกคือความรัก ความเอาใจใส่ มีความปรารถนาดี ส่วนอุเบกขาในข้อสี่ เป็นด้านการใช้ปัญญา คือความรู้ต้องให้ปัญญานำเอาอุเบกขามาคุมความรู้สึกไว้ มีอุเบกขาเพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องตามธรรมเป็นตัวคุมท้ายและคุมทั้งหมดสำหรับรักษาสิ่งแวดล้อมให้โลกนี้อยู่ในความถูกต้องดีงาม เพื่อให้ทุกคนรับผิดชอบต่อหลักคุณธรรมถูกต้องตามหลักการในกฎเกณฑ์กติกา และกฎหมาย ตามหลักการของโครงการอนุรักษ์อุทยานใต้ทะเลเป็นตัวที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะสร้างคุณภาพ หรือความพอดีให้เกิดขึ้นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของทะเล

หลักสติ สัมปชัญญะ เป็นหลักธรรมที่จะมีอยู่ในจิตใจของนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกคน เพราะในการปฏิบัติภารกิจ หากเกิดปัญหาใด ๆ การมีสติก็จะทำให้เกิดหาวิธีการที่ต้องเหมาะสมในการจัดการงานนั้น หรือภารกิจต่าง ๆ จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของอิรุชิ นัครา ได้มีความเห็นว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาทุกครั้งจะใช้สติกับการกระทำสิ่งนั้น หากว่าลงไปได้น้ำใจกระแสน้ำแรง ๆ ต้องปฏิบัติตนอย่างไร ต้องให้ปลอดภัยที่สุด (สัมภาษณ์, นักดำน้ำเพื่อการอนุรักษ์, วันที่ 7 กรกฎาคม 2566) การทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง แม้หากเกิดข้อผิดพลาดก็สามารถแก้ไขได้ตามที่ได้เรียนรู้และฝึกฝนมา ต้องปฏิบัติตนอย่างมีความระมัดระวัง ในประเด็นนี้รณนรินทร์ สวัสดิ์ภักดี ได้ให้ความเห็นในประเด็นนี้ว่า เมื่อลงไปในท้องทะเลแล้ว ระลึกไว้เสมอว่าทะเลมันกว้างขวาง และไม่อาจรู้ได้เลยว่าสิ่งใดอยู่ใต้ทะเล จึงควรจะต้องมีสติตลอดเวลา (สัมภาษณ์, ผู้อำนวยการสำนักบริหาร สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์, วันที่ 23 สิงหาคม 2566) การมีความตื่นตัวต่อหน้าที่ มีความพร้อมตระหนักรู้ถึงสิ่งที่มีอยู่ และสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อผลสัมฤทธิ์ของงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล

ในการอนุรักษ์ต้องมีสติสัมปชัญญะอยู่ในตัวตนของทุกคน เพราะไม่ว่าจะทำกิจใด สติต้องมีต้องรู้ระลึกว่าขณะนั้น ตนทำอะไร และสามารถนำมาใช้ในกิจกรรมของโครงการได้อย่างดียิ่งขึ้น เนื่องจากเมื่อรวมกิจกรรมจะมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่เหมือนกับการอยู่ปกติ ทำให้เสี่ยงต่ออันตรายได้มากกว่าปกติ

หลักหิริ โอตตปปะ กิจกรรมค่ายเยาวชนอนุรักษ์ทะเลปะการัง และกิจกรรมการฝึกอบรมนักดำน้ำเพื่อการอนุรักษ์มีส่วนช่วยส่งเสริมปลูกฝังค่านิยมอันดีงาม สร้างความตระหนักรู้เรื่องละอายต่อความผิด เช่น การทิ้งขยะลงทะเลหรือทำให้เกิดมลพิษในท้องทะเล ในความเห็นประเด็นนี้ของอาภากร อยู่คงแก้ว ให้ทัศนะถึงความสำคัญของหิริโอตตปปะว่า เป็นธรรมะที่คอยควบคุมจิตใจให้ตั้งอยู่ในความดี ป้องกันการกระทำความชั่ว เพราะถ้าไม่มีหิริโอตตปปะก็จะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน (สัมภาษณ์, ผู้บัญชาการทัพเรือภาคที่ 3, วันที่ 31 สิงหาคม 2566) ไม่ว่าการกระทำนั้นผู้อื่นจะเห็นหรือกระทำลบล้างผู้อื่นก็ตาม การ

ปลูกฝังจิตใจที่มีหิริโอตตปปะจะคอยเหนี่ยวรั้งยับยั้งจิตใจของตน ไม่ให้ประพฤติชั่วทุกขณะในทุกแห่ง ส่งเสริมให้เห็นว่าการทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องที่น่าละอาย นอกจากนี้การส่งเสริมให้เห็นว่าการทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องที่น่าละอาย ในความคิดเห็นของทศนวรรณ ศูนย์กลาง ได้มีการกล่าวว่า ในการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมคือหิริโอตตปปะ เพราะการอนุรักษ์ต้องไม่ทำให้เสียหาย ถ้าทุกคนมีหิริโอตตปปะ ก็จะรู้อยู่แล้วว่าสิ่งที่กระทำนั้นถูกหรือผิดอย่างไร ทำดีหรือทำไม่ดี ทำให้สิ่งใดเสียหาย (สัมภาษณ์, นักดำเนินเพื่อการอนุรักษ์, วันที่ 7 กรกฎาคม 2566)

ในการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์ในสิ่งแวดล้อมตามหลักหิริโอตตปปะ ด้วยการสร้างความตระหนักรู้ด้านความละอายการห้ามจิตไม่ฝ่าฝืนไม่ทำลายและละเว้นการกระทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับโครงการอุทยานใต้ทะเลเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างยั่งยืน การมีจิตสำนึกรู้ดี รู้ชั่ว เกรงกลัวต่อการทำลายธรรมชาติ ในการกระทำสิ่งที่ไม่ดีไม่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อประเทศชาติ

กล่าวโดยสรุปหลักพุทธธรรมที่ใช้บริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลในการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร4 โดยความเมตตา ความกรุณา มุทิตา โดยทั้งสามข้อนี้เป็นความรู้สึก คือความรัก ความเอาใจใส่ มีความปรารถนาดี ในการส่งเสริมเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลที่ต้องช่วยกันมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการช่วยกันดูแลรักษาทั้งสัตว์พืชสิ่งมีชีวิตในทะเลให้มีความอุดมสมบูรณ์ต่อไป ส่วนอุเบกขาในข้อสี่เป็นด้านการใช้ปัญญา เพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องต่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ถือเป็นกฎเกณฑ์กติกา และกฎหมายในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วนการมีสติการคิดหาวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมต้องปฏิบัติตามอย่างมีความระมัดระวัง ด้วยสัมปชัญญะการมีความตื่นตัวต่อการทำหน้าที่ให้มีความพร้อมตระหนักรู้ถึงการอนุรักษ์ในการทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเล หลักหิริโอตตปปะมีความตระหนักรู้มีจิตสำนึกไม่ฝ่าฝืนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางทะเล มีความเกรงกลัวต่อการทำลายธรรมชาติ

รูปแบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยสามารถสกัดรูปแบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ออกมาเป็นโมเดล “5 ดี” สร้างคนดีสู่สังคม ซึ่งประกอบด้วย 1) ลูกที่ดี 2) ศิษย์ที่ดี 3) เพื่อนที่ดี 4) ศาสนิกที่ดี และ 5) พลเมืองที่ดี ซึ่งโมเดลนี้เกิดจากการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ ที่ส่งผลให้เกิดคนดีเพื่อมาทำประโยชน์กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการบุคคล และ ด้านบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล ซึ่งทั้งสองด้านแฝงด้วยการนำหลักธรรมมาใช้ อาทิหลักพรหมวิหาร4 ปรับใช้ร่วมกับสติสัมปชัญญะจนเกิดเป็นหิริโอตตปปะ สู่จุดมุ่งหมายหลักในการจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลให้เป็นไปตามหลักการของหน่วยงานรัฐ และเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในสังคม สรุปได้ดังนี้

1) ลูกที่ดี เกิดจากกิจกรรมของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 อบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกให้ตระหนัก เล็งเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในท้องทะเล และชายฝั่ง เมื่อได้ปฏิบัติตนที่ถูกต้องจะยังเกิดประโยชน์กับมวลมนุษยชาติอีกด้วย

2) ศิษย์ที่ดี เกิดจากกิจกรรมของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 อบรมให้ความรู้ความเข้าใจ ส่งเสริมให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ภารกิจร่วมกันอย่างปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมทางทะเลมีความยั่งยืน

3) เพื่อนที่ดี เกิดจากกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้คนในสังคม ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติภารกิจทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการร่วมด้วยช่วยกันจากเพื่อนมนุษย์

4) ศาสนิกที่ดี มีใจรักด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลได้ปฏิบัติตนโดยน้อมนำหลักธรรมเข้ามาใช้ในชีวิต ทำให้เกิดความรักความเมตตานำมาแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ต่อสัตว์ทั้งหลาย ไม่ทำสิ่งเลวร้ายให้เกิดความเสียหายเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด เพื่อนำมาปฏิบัติให้เกิดแต่สิ่งที่ดีงามต่อตนเองและผู้อื่น

5) พลเมืองที่ดี การกระทำที่ดีเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม และช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล และพัฒนาบ้านเมืองไปด้วยกัน ย่อมส่งผลดีต่อประเทศชาติต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการทำวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬารามณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬารามณ์” ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการดำเนินงานของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬารามณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬารามณ์ โดยนำหลักพุทธธรรม ได้แก่ พรหมวิหาร4 สติสัมปชัญญะ และหิริโอตตปปะ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลสรุปเป็นโมเดล “5 ดี” สร้างคนดีสู่สังคม คือ ลูกที่ดี ศิษย์ที่ดี เพื่อนที่ดี ศาสนิกที่ดี และพลเมืองที่ดี โดยแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

รูปแบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการ
ของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬารามณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬารามณ์: ที่มาของโมเดลโดยผู้วิจัย

บทสรุป

ดังนั้น หลักธรรมในการบริหารจัดการ พรหมวิหาร4 สติสัมปชัญญะ และหิริโอตตปปะ สามารถนำมาส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการได้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันของมนุษย์และสัตว์ร่วมโลกในพื้นฐานจิตใจของมนุษย์ส่งเสริมให้เกิดสิ่งที่ดีงามกับทุกชีวิตตามหลักพรหมวิหาร4 ในการบริหารหน่วยงานและบุคลากร ทำงานด้วยหัวใจ รักงานที่ทำ เกื้อกูลเพื่อนร่วมงาน รักองค์กร เพื่อสร้างความสุขที่สมดุลให้กับชีวิตและการทำงานให้มีประสิทธิภาพ หลักสติสัมปชัญญะ องค์ธรรมที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องช่วยค้ำจุนควบคุม ความรู้สึก

ความคิด คำพูดอารมณ์ และการกระทำของตนให้พึงรู้ตัวอยู่เสมอเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อตนและผู้อื่น การปฏิบัติภารกิจด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลตามโครงการฯ ที่สำคัญจะต้องเผชิญกับแรงกดดันจากที่ต่างกัน ระหว่างบนบกกับใต้ทะเล และความเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิของน้ำ นอกจากนี้ความปลอดภัยของการใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม ระเบิดระวางพีชและสัตว์ทะเลที่เป็นอันตรายที่อาจส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บหรือการเจ็บป่วยได้ หิริโอดตบะมีประโยชน์อย่างยิ่งเพราะช่วยให้ไม่เกิดปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม ปัญหาการทิ้งขยะ ปัญหาการทำผิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม

ด้วยพระเมตตาที่ศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี องค์ประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ทรงมีต่อประเทศไทยและประชาชน สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์และกองทัพเรือได้จัดตั้งโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักกิจกรรมพิเศษ สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ เพื่อสานต่อพระปณิธานในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลรูปแบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเลให้คงอยู่สืบต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น ส่งเสริมให้ทุกคนเกิดความตระหนักรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เกิดความหวงแหนสิ่งแวดล้อม มีความรักความเมตตาต่อสรรพสิ่งทั้งหลาย ด้วยจิตสำนึกในพระกรุณาธิคุณที่องค์ประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ทรงมีต่อประชาชนชาวไทย มีความปรารถนาที่จะเกิดพระเกียรติผลงานตามพระดำริขององค์ประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ให้ผู้คนได้รับรู้และช่วยกันสานต่อทางด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางของกฎหมายและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 โดยใช้หลักธรรมของพุทธศาสนามาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

อภิปรายผลงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์”

หลักการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์

โดยการสนับสนุนความร่วมมือและประสานองค์การภาครัฐและองค์กรเอกชน เข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพีชและสัตว์ใต้ท้องทะเล เพื่อสร้างการปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสิ่งมีชีวิตใต้ทะเลเป็นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีความสอดคล้องกับอมร ทรงพุดี ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการพัฒนายูวชนสีเขียวในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน แบบมีส่วนร่วม อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย พบว่า การรักษาป้องกัน (Maintenance and Protection) เป็นการรักษาปกป้องไม่ให้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมนั้นเสื่อมโทรมหรือถูกทำลายหรือเกิดมลภาวะ รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีคุณภาพ (Audience of the Best) เลือกใช้ทรัพยากรตามความจำเป็นและความเหมาะสม (2560 , หน้า 31) การเปิดโอกาสการฝึกอบรมนักดำน้ำ เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใต้ทะเลให้มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตัวในระหว่างการดำน้ำใต้ทะเล สร้างความปลอดภัย การปลูกจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล เพื่อสิ่งแวดล้อมใต้ทะเลแบบยั่งยืน และยังช่วยการท่องเที่ยวอนุรักษ์อย่างถูกต้อง ด้วยหลักการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสอดคล้องกับพรชนก ปานสวี่ ได้

ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรณีศึกษาชมรมประมงพื้นบ้าน ตำบลปะนาเระ อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี พบว่า ในการจัดการองค์กรชุมชนชายฝั่งเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ประสบความสำเร็จโดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน รัฐ และเอกชนในการดูแลและจัดการทรัพยากรที่ดีในตัวชุมชนเองหากปราศจากภาครัฐและเอกชน การติดตามการทำงานอย่างต่อเนื่อง (พรชนก ปานสวี่, 2564, หน้า บทคัดย่อ) นอกจากนี้ในการจัดวางระบบการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลโดยการกำหนดเขตและวางมาตรการในการป้องกันและควบคุม ดูแลบริเวณที่มีทรัพยากรและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ส่วนในกิจกรรมค่ายเยาวชนอนุรักษ์ทะเลปะการัง ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นการปลูกจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล เปิดการจัดอบรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับการฝึกทักษะการดำน้ำตื้น มีความสอดคล้องกับแวนวิริยา สร้างตนเอง ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. ๒๕๕๘ พบว่า การฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และบำรุงรักษาทรัพยากรทางทะเล และการปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหนธรรมชาติใต้ทะเล (การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558, 2564) แนวทางการป้องกันการทำลายแนวปะการัง เพื่อลดการทำลายแนวปะการัง โดยวิธีการผูกเชือกเรือกับทุ่นลอยเป็นการอนุรักษ์และการป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมทางทะเลที่เกิดการกระทำจากกิจกรรมของมนุษย์ การมีฐานทุ่นและลูกทุ่นเป็นสัญลักษณ์ให้เห็น เจ้าของเรือก็จะได้นำเชือกเรือมาผูกกับทุ่นนั้นและสามารถลอยคอยู่บริเวณใกล้เคียงได้

กล่าวโดยสรุปในหลักการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลให้มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตัวในระหว่างการทำน้ำใต้ทะเล สร้างความปลอดภัย การปลูกจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล รวมทั้งยังสนับสนุนการปฏิบัติที่กฎหมายบัญญัติไว้ด้วย

หลักพุทธธรรมที่ใช้บริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬารักษ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬารักษ์ หลักพุทธธรรมในความเมตตา ความกรุณา มุทิตาทั้งสามข้อแรกนั้น ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติทั้งสัตว์พืชสิ่งมีชีวิตในทะเล ชีวิตที่เป็นไปตามกฎธรรมชาติคือเป็นไปตามเหตุปัจจัยของมัน ในด้านนี้มนุษย์ต้องมีปัญญา รู้จักมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อธรรมชาติเพื่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมมีความดีงามถูกต้องด้วย จะต้องร่วมมือกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในทะเล ในความเห็นของพระเมธาวิญญูส มีทัศนะในเรื่องนี้ว่า แนวคิดสนับสนุนว่าพรหมวิหารธรรมมีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นเรื่องของความเมตตาเป็นความปรารถนาดีที่ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลจะทำสิ่งที่ดี ถือว่าเป็นความเมตตาความปรารถนาดี ประการที่สองคือกรุณา ก็คือเป็นการช่วยทำให้ไม่ต้องเกิดวิกฤตทางชายฝั่งทะเล ไม่ต้องเกิดวิกฤตกับธรรมชาติในทะเล เป็นความกรุณาช่วยให้ปัญหาหมดไป คือทำให้สัตว์น้ำพันธุ์พืชด้วย ปะการังก็พันธุ์พืช อย่างนี้ถือว่าทำให้เราได้ประโยชน์ ทั้งความปรารถนาดีต่อกัน การช่วยเหลือกันส่วนมุทิตา คือการร่วมมือกันในโครงการนี้ทำให้เกิดการดูแลอนุรักษ์ แล้วก็รักษาดูแลธรรมชาติทะเลได้อย่าง sustainable ก็คืออย่างยั่งยืนนั่นเอง (สัมภรณ์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, วันที่ 4 กันยายน 2566) เพื่อให้เกิดการกระทำที่ดีสู่สังคม มีการร่วมมือช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อมทางทะเลโดยไม่ทำให้เสียหาย ช่วยเหลือ

ด้วยความกรุณาทำให้ปัญหาหมดไป ธรรมะจะไม่ให้เกิดวิกฤตกับธรรมชาติในทะเล ช่วยป้องกันการทำลายปะการัง หรือสัตว์น้ำ ช่วยทำให้สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตพ้นจากทุกข์ทั้งปวง

จากความเห็นของหลักธรรมในข้อนี้ จะเห็นได้ว่าสามข้อแรก ถือเป็นด้านความรู้สึกคือ ความรัก ความเอาใจใส่ มีความปรารถนาดี ส่วนอุเบกขาในข้อสี่ เป็นด้านการใช้ปัญญา คือความรู้ต้องให้ปัญญานำเอา อุเบกขามาคุมความรู้สึกไว้ มีอุเบกขาเพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องตามธรรมเป็นตัวคุมท้ายและคุมทั้งหมดสำหรับรักษา สิ่งแวดล้อมให้โลกนี้อยู่ในความถูกต้องดีงาม เพื่อให้ทุกคนรับผิดชอบต่อหลักคุณธรรมถูกต้องตามหลักการ ใน กฎเกณฑ์กติกา และกฎหมาย ตามหลักการของโครงการอนุรักษ์อุทยานใต้ทะเลเป็นตัวที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะสร้าง ดุลยภาพ หรือความพอดีให้เกิดขึ้นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของทะเล

หลักสติ สัมปชัญญะ ถือเป็นหลักธรรมที่จะมีอยู่ในจิตใจของนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกคน เพราะ ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง แม้หากเกิดข้อผิดพลาดก็สามารถแก้ไขได้ตามที่ได้เรียนรู้และ ฝึกฝนมา ต้องปฏิบัติตนอย่างมีความระมัดระวัง ในความเห็นกับบรรณนิรุทร สวัสดิ์ภักดี ได้ให้ทัศนะความเห็น ว่า เมื่อลงไปในท้องทะเลแล้ว ระลึกไว้เสมอว่าทะเลมันกว้างขวาง และไม่อาจรู้ได้เลยว่าสิ่งใดอยู่ใต้ทะเล จึง ควรจะต้องมีสติตลอดเวลา (สัมภาษณ์, ผู้อำนวยการสำนักบริหาร สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์, วันที่ 23 สิงหาคม 2566) การมีความตื่นตัวต่อหน้าที่ มีความพร้อมตระหนักรู้ถึงสิ่งที่มีอยู่ และสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อผลสัมฤทธิ์ ของงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล ในการมีสติสัมปชัญญะอยู่ในตัวตนของทุกคนต้องรู้ระลึกว่าให้ทุกคน รับผิดชอบต่อหลักคุณธรรมถูกต้องตามหลักการ ในกฎเกณฑ์กติกา และกฎหมาย ตามหลักการของโครงการ อนุรักษ์อุทยานใต้ทะเลเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

กิจกรรมค่ายเยาวชนอนุรักษ์ทะเลปะการัง ในหลักหิริโอตตปปะ เป็นกิจกรรมการฝึกอบรมนักดำ น้ำ เพื่อปลูกฝังค่านิยมอันดีงาม สร้างความตระหนักรู้เรื่องละเอียดต่อความผิด การทิ้งขยะลงทะเลหรือทำให้เกิด มลพิษในท้องทะเล มีความสอดคล้องกับประสิทธิ์ คำกลาง และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากร ดินของกลุ่มภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า หลัก หิริโอตตปปะเป็นหลักธรรมที่สามารถอยู่ร่วมกันในชุมชน ทั้งนี้ยังเป็นการเตือนสติบุคคลในชุมชนไม่ให้เกิดการ ทำลายดิน การอนุรักษ์ดินด้านสังคม ถือเป็นการอยู่ร่วมกันในสังคมดีงามที่มีกิจกรรมร่วมกัน เป็นการเคารพ กติกาของการอยู่ร่วมกันในสังคม (วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์, (มกราคม-มิถุนายน 2564), 7 (1); 150) ส่งเสริมให้เห็นว่าการทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องที่น่าละอาย ในการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมคือ หิริโอตตปปะ เพราะการอนุรักษ์ต้องไม่ทำให้เสียหาย ถ้าทุกคนมีหิริโอตตปปะ ก็จะรู้อยู่แล้วว่าสิ่งที่กระทำนั้น ถูกหรือผิดอย่างไร ทำดีหรือทำไม่ดี ทำให้สิ่งใดเสียหาย

ในการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์ในสิ่งแวดล้อมตามหลักหิริโอตตปปะ ด้วยการสร้างความตระหนัก รู้ด้านความละเอียดการห้ามจิตไม่ฝ่าฝืนไม่ทำลายและละเว้นการกระทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับโครงการอุทยานใต้ ทะเลเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างยั่งยืน การมีจิตสำนึกรู้ดี รู้ชั่ว เกรงกลัวต่อการทำลายธรรมชาติ ใน การกระทำสิ่งที่ไม่ดีไม่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อประเทศชาติ

กล่าวโดยสรุปหลักพุทธธรรมที่ใช้บริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลในการใช้ หลักธรรมพรหมวิหาร4 โดยความเมตตา ความกรุณา มุทิตา โดยทั้งสามข้อนี้เป็นความรู้สึก คือความรัก ความ เอาใจใส่ มีความปรารถนาดี ในการช่วยกันดูแลรักษาทั้งสัตว์พืชสิ่งมีชีวิตในทะเลให้มีความอุดมสมบูรณ์ต่อไป

ส่วนอุเบกขาในข้อสี่เป็นด้านการใช้ปัญญา เพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องต่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ถือเป็นกฎเกณฑ์ กติกา และกฎหมายในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยสัมปชัญญะการมีความตื่นตัวต่อการทำหน้าที่ให้มีความ พร้อมตระหนักรู้ถึงการอนุรักษ์ในการทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเล ในการมีสติกับสิ่งแวดล้อมต้อง ปฏิบัติตนอย่างมีความระมัดระวัง หลักหิริโอตตปปะมีความตระหนักรู้มีจิตสำนึกไม่ฝ่าฝืนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ทางทะเล มีความเกรงกลัวต่อการทำลายธรรมชาติ

และ รูปแบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการของโครงการ อุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ โดยผู้วิจัยได้สกัดรูปแบบโมเดล “5 ดี” สร้างคนดีสู่สังคม 1) ลูกที่ดี 2) ศิษย์ที่ดี 3) เพื่อนที่ดี 4) ศาสนิกที่ดี และ 5) พลเมืองที่ดี ซึ่งโมเดลนี้มีจุดมุ่งหมายหลักในการจัดการ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลให้เป็นไปตามหลักการของหน่วยงานรัฐ และเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ใน สังคม 1) ลูกที่ดี ในการส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกให้ตระหนัก เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในท้องทะเล และชายฝั่ง เมื่อได้ปฏิบัติตนที่ถูกต้องจะยังเกิดประโยชน์กับมวลมนุษยชาติอีกด้วย 2) ศิษย์ที่ดีในการส่งเสริม ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ภารกิจร่วมกันอย่างปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมทางทะเลมีความยั่งยืน 3) เพื่อนที่ดีใน การส่งเสริมให้ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติภารกิจทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลที่ยั่งยืน 4) ศาสนิกที่ดี ในการมีใจรักด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล ด้วยหลักธรรมในความรักความเมตตาต่อสัตว์ทั้งหลาย มี ความละอายเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด เพื่อนำมาปฏิบัติให้เกิดแต่สิ่งที่ดีงามต่อสิ่งแวดล้อม 5) พลเมืองที่ ดีในการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล เพื่อการพัฒนาสังคมและบ้านเมือง ไปด้วยกัน เพื่อประโยชน์ต่อ สังคมส่วนรวม และประเทศชาติ

กล่าวโดยสรุปว่า หลักธรรมในพรหมวิหาร 4 นำมาประยุกต์ในการส่งเสริมให้ตระหนักถึงการอยู่ ร่วมกันของมนุษย์และสัตว์ร่วมโลกให้เกิดสิ่งที่ดีงาม ในการทำงานด้วยหัวใจ รักงานที่ทำ เกื้อกูลเพื่อนร่วมงาน รักษาองค์กร เพื่อสร้างความสุขที่สมดุลให้กับชีวิตและการทำงานให้มีประสิทธิภาพ หลักสติสัมปชัญญะ เป็นการให้ ฟังรู้ตัวอยู่เสมอเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ในความระมัดระวังพืชและสัตว์ทะเลที่เป็นอันตรายที่อาจ ส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บ หิริโอตตปปะมีประโยชน์อย่างยิ่งเพราะช่วยให้ไม่เกิดปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม ปัญหาการทิ้งขยะ ปัญหาการทำผิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลเชิงพุทธบูรณาการ ของโครงการอุทยานใต้ทะเลจุฬาภรณ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์” ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมดแล้ว จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรมีการนำหลักพุทธธรรมหรือหลักคุณธรรมเข้าไปบรรจุไว้ในหลักสูตรของการอบรมนักศึกษา นำเพื่ออนุรักษ์ในภาคทฤษฎี เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถเข้าใจและนำหลักเหล่านั้นไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน พร้อมกับนำไปใช้ในภาคปฏิบัติระหว่างการอบรม หรือในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของโครงการ อย่างเป็น รูปธรรม รวมทั้งนำไปเสริมในกิจกรรมอื่นของโครงการเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เข้าอบรมได้รับรู้และเข้าใจ สามารถนำไป ปรับใช้ได้

2) ควรมีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ในการจัดกิจกรรมประเภทอื่นเพิ่มเติมจากกิจกรรมหลัก ที่ทำเป็นประจำทุกปี เพื่อเพิ่มกลุ่มประชาชนที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทาง ทะเล เช่น กิจกรรมเก็บขยะตามแนวชายฝั่ง กิจกรรมปลูกปะการัง กิจกรรมอนุบาลสัตว์น้ำ เป็นต้น

3) ควรพิจารณาขยายพื้นที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทาง ทะเล เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประเทศอย่างเป็นวงกว้าง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาหลักธรรมอื่น ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้กับการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมทางทะเล นอกเหนือจากหลักธรรมในงานวิจัยนี้

2) ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการอุทยานใต้ทะเล จุฬารักษ์ 36 สถาบันวิจัยจุฬารักษ์

เอกสารอ้างอิง :

หนังสือ :

มูลนิธิจุฬารักษ์. (2561). ตามรอยเบื้องพระยุคลบาทจุฬารักษ์ราชสดุดี. ม.ป.ท.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎก ภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วารสาร :

ไพรัช ทับทิม. (ธันวาคม 2563). แนวคิดการทำงานร่วมกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน. วารสาร- มหาจุฬานาครทรรค์. 7(12); 462.

สิทธิพล เวียงธรรม. (ตุลาคม-ธันวาคม 2562). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมวิถีพุทธ. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬารักษ์. 6(4); 1.

ชลธิศ รันสินโย. (เมษายน-มิถุนายน 2562). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการปล่อยทิ้งขยะจากปฏิบัติ การของเรือเดินทะเล. วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์. 12(2); 239.

ดัชนีนิพนธ์:

จิรดา ผจญอุไร. (2560). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเท.

นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สัมภาษณ์:

จรรยาธ บางท่าไม้. นายแพทย์. นักดำน้ำเพื่อการอนุรักษ์. (วันที่สัมภาษณ์ 7 กรกฎาคม 2566)

ชาญ บุญประเสริฐ. พลเอก. รองประธานสถาบันวิจัยจุฬารักษ์ ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ. (วันที่สัมภาษณ์ 27 สิงหาคม 2566)

ธีรวิภา นัครา พันจ่าตรี. รน. นักดำน้ำเพื่อการอนุรักษ์. (วันที่สัมภาษณ์ 7 กรกฎาคม 2566)

ทัศนวรรณ ศูนย์กลาง. นักดำน้ำเพื่อการอนุรักษ์. (วันที่สัมภาษณ์ 7 กรกฎาคม 2566)

ประเวศ อินทองปาน. รศ.ดร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (วันที่สัมภาษณ์ 21 กันยายน 2566)

พระเมธาวินัย รส.รศ.ดร. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร. (วันที่สัมภาษณ์ 4 กันยายน 2566)

- พัชรี ฉลาดธรรม. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ศูนย์อนุรักษ์อุทยานใต้ทะเลจุฬารักษ์ 36 จังหวัดพังงา. (วันที่สัมภาษณ์ 21 สิงหาคม 2566)
- รณนรินทร์ สวัสดิ์ภักดี. ผู้อำนวยการสำนักบริหาร สถาบันวิจัยจุฬารักษ์. (วันที่สัมภาษณ์ 23 สิงหาคม 2566)
- สงกรานต์ สำเภา. หัวหน้างาน ฝ่ายบริหารและประสานงานโครงการพื้นที่ สำนักกิจกรรมพิเศษ. (วันที่สัมภาษณ์ 7 กรกฎาคม 2566)
- นาวาเอก. รน.สุรพงษ์ เบ็ญจมาตร. ผู้บังคับการศูนย์การฝึกสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ. (วันที่สัมภาษณ์ 21 มิถุนายน 2566)
- พลเรือโท. รน.อาภากร อยู่คงแก้ว. ผู้บัญชาการทัพเรือภาคที่ 3. (วันที่สัมภาษณ์ 31 สิงหาคม 2566)

Reference :

Books :

- Chulabhorn Foundation. (2018). Following in the Footsteps of Her Royal Highness Princess Chulabhorn: A Tribute. (Publisher unknown).
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Thai Tripitaka Mahachulalongkornrajavidyalaya Edition. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House.

Journal :

- Pairach Thabthim. (December 2020). Collaborative concepts in sustainable environmental management. Journal of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. 7(12); 462.
- Sitthiphon Wiangtham. (October–December 2019). Buddhist Way of Environmental Conservation. Mahachulalongkorn Graduate Studies Journal. Khon Kaen. 6(4); 1.
- Chonlathit Ransinyo. (April–June 2019). Legal measures for controlling waste discharge from seagoing vessel operations. Journal of Graduate Studies in Law. 12(2); 239.

Thesis :

- Thirada Phajonriphai. (2017). Legal Measures for Controlling Marine Pollution from Dumping. Doctor of Jurisprudence, Faculty of Law, Thammasat University.

Interview :

- Kajornyuth Bangthamaai, M.D., Conservation Diver. (Interview date: July 7, 2023)
- Chan Boonprasert, General, Vice President of Chulabhorn Research Institute, Special Activities Division. (Interview date: August 27, 2023)
- Thirawut Nakra, Petty Officer 3rd Class, Royal Thai Navy, Conservation Diver. (Interview 7 July 2023)
- Tassawan Soonklang, Conservation Diver. (Interview 7 July 2023)
- Prawet Inthongpan, Assoc. Prof. Dr., Kasetsart University. (Interview 21 September 2023)
- Phra Methawinai, Associate Professor, Ph.D., Assistant Abbot of Wat Ratchapradit Sathit Mahasimararam Ratchaworawihan. (Interview 4 September 2023)

Patcharee Chaladtham, Staff Member, Chulabhorn Marine Park Conservation Center 36,
Phang Nga Province. (Interview 21 August 2023)

Ronnarin Sawatphakdee, Director of the Administrative Office, Chulabhorn Research Institute.
(Interview 23 August 23, 2023)

Songkran Sampao. Head of Project Management and Coordination, Special Activities Division.
(Interview 7 July 2023)

Captain Surapong Benjamat, Commander of the Naval Special Warfare Training Center, Royal
Thai Fleet. (Interview 21 June 2023)

Vice Admiral Apakorn Yukongkaew, Commander of the Royal Thai Navy Region 3. (Interview
31 August 2023)